

Hjemmehørende

Eyal Pelegs klumme om træer

Spørgsmålet er om vi vil vælge de arter der giver fremtidens byer de bedste forudsætninger for at blive grønne, robust og mangfoldige

Når vi taler om biodiversitet, naturkvalitet og grøn omstilling, opstår spørgsmålet om hjemmehørende og ikke-hjemmehørende arter ofte hurtigt. Diskussionen er både relevant og nødvendig, fordi artsvalget har stor betydning for de økosystemer, vi ønsker at skabe og understøtte.

Samtidig er det vigtigt at skelne mellem de forskellige miljøer vi planter i. Der er væsentlig forskel på vilkårene i fremtidens natur- og kulturlandskaber og de vilkår, træer og buske møder i fremtidens byer. Hvis vi overser denne forskel, risikerer vi at begrænse vores muligheder for at skabe robuste og mangfoldige bytræbestande.

Byen er i stigende grad et særligt økosystem. Træer vokser under forhold der adskiller sig markant fra dem de møder i skove og åbne landskaber. Jordvolumenerne er ofte begrænsede, jorden er komprimeret, temperaturen er højere, og perioder med tørke bliver længere og mere intensive. Samtidig forventes klimaforandringerne at forstærke disse udfordringer yderligere i de kommende årtier.

Se frem når vi vælger

Når vi planter træer i dag, planter vi ikke til det klima vi har nu. Vi planter til det klima, træerne skal leve i om 30, 50 eller måske 100 år. Derfor er det nødvendigt at se fremad, når vi vælger arter.

Her bliver debatten om hjemmehørende arter mere kompleks. Mange af de arter, der traditionelt betragtes som hjemmehørende i Danmark, vil fortsat være vigtige elementer i vores grønne struktur. Men antallet af arter, der både er hjemmehørende og samtidig velegnede til fremtidens bymiljøer, er relativt begrænset. Hvis vi alene baserer fremtidens beplantninger på denne

gruppe, risikerer vi at indsnævre artsvalget betydeligt.

Omvendt åbner ikke-hjemmehørende arter og arter med oprindelse længere sydpå i Europa for et langt større udvalg. Mange af disse arter er tilpasset varmere og tørrere klimaforhold og kan derfor vise sig bedre rustet til de miljøer som danske byer gradvist udvikler sig til.

Santamours 10-20-30

Der er samtidig flere fordele ved et bredere artsvalg. For det første styrkes den biologiske robusthed. Erfaringerne fra tidligere sygdomsudbrud viser tydeligt hvor sårbare ensartede træbestande kan være. Elmesygen ændrede på få år by- og landskabsbilledet mange steder i Europa, og nyere sygdomme og skadedyr minder os løbende om risikoen ved at sætse på for få arter.

Netop derfor arbejder mange kommuner i dag med principper om høj artsdiversitet. Santamours velkendte 10-20-30-regel anbefaler at højst

10% af bestandene udgøres af samme art, 20% af samme slægt og 30% af samme familie. Formålet er at reducere risikoen for omfattende tab som følge af sygdomme eller skadedyr.

Malmø fremhæves ofte som et interessant eksempel. Efter de omfattende tab af elmetræer valgte man en strategi, hvor artsdiversitet blev et centralt mål. Resultatet er en træbestand med mere end 1.000 forskellige arter og sorter. Ingen enkelt sygdom eller skadedyr vil i dag kunne få samme konsekvenser for byens samlede træbestand.

Gå efter et større udvalg

Et bredere artsvalg handler imidlertid ikke kun om risikospredning. Det handler også om kvaliteten af byens grønne rum. Flere arter giver større variation i form, blomstring, høstfarver, barkstruktur og kronetyper. Det skaber mere varierede oplevelser for byens borgere og mere interessante byrum gennem hele året.

Samtidig giver et større udvalg mulighed for at vælge arter der hurtigt udvikler store og sunde kroner. Det er afgørende hvis ønsket om øget kronedække skal realiseres. Det er ikke blot et visuelt mål, men er tæt knyttet til træernes evne til at levere skygge, køling, vandhåndtering og andre økosystemtjenester.

Det betyder ikke at hjemmehørende arter mister deres betydning. Tværtimod. Mange hjemmehørende arter understøtter et stort antal insekter, svampe og andre organismer som gennem lang tid har udviklet tætte økologiske relationer til netop disse arter. Denne værdi skal fortsat indgå som et vigtigt parameter i artsvalget.

Men hvis vi ønsker robuste og fremtidssikrede bytræbestande, bør debatten ikke handle om enten hjemmehørende eller ikke-hjemmehørende arter. Den bør handle om hvordan vi skaber den rette balance mellem biodiversitet, klimatilpasning, artsdiversitet og byernes vækstvilkår.

Diskussionen om hjemmehørende arter er vigtig, og den bør vi fortsætte. Samtidig må vi erkende at fremtidens byer og fremtidens natur ikke nødvendigvis stiller de samme krav til vores plantevalg.

Spørgsmålet er derfor ikke om vi skal plante hjemmehørende eller ikke-hjemmehørende arter, men om vi er villige til at vælge de arter der giver fremtidens byer de bedste forudsætninger for at blive både grønnere, mere robuste og mere mangfoldige. □

SKRIBENT

Eyal Peleg er anlægsgartner og certificeret træplejer, rådgiver og direktør i Trækontoret ApS. Dette er den sjette i hans klummeserie om træer.

- Kejsertre (Paulownia fortunei 'Fast blue' på Lilla Torg i Malmø plantet i 2011. Fremtidens vækstvilkår giver diskussionen om hjemmehørende og ikke hjemmehørende arter en ny præmis.

